

Τὴν Δευτέρα 12 Σεπτεμβρίου 1927, τὸ ἀπόγευμα μιᾶς θαυμάσιας μέρας, καμιά εἰκοσπενταριά τουρίστες, πού ἀπ' αὐτοὺς οἱ δέκα ἦτανε κορίτσι, πραγματοποιοῦσαν τὴν πρώτη ὁμαδικὴ ἀνάβαση στὴν περὶ ψηλὴ κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου.

Στὴν κορυφὴ ἡ ἑλληνικὴ ὁμάδα συνεννοήθηκε καὶ παρακάλεσε τὸν ἀρχηγὸ τῆς ὁμάδας νὰ καθιερώσῃ πάνω στὴ πρὶ ψηλὴ κορυφὴ τῆς Ἑλλάδας τὸν Ἑλληνικὸ Ὀρειβατικὸ Σύνδεσμο, πού μόλις εἶχε ἰδρυθεῖ στὴν Ἀθήνα πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες.

Πρόθυμα προσφέρθηκα σ' αὐτὴ τὴν τελετὴ καὶ τὸ ἔκαμα σ' ὄνομα τῶν Ὀρειβατικῶν Συλλόγων τῶν διαφόρων κρατῶν πρὸ ἀντιπροσωπευόντουσαν στὴ συντροφιά μας, τὸ Club Alpin Français ἀπὸ τὸν κ. Dr Etienne May Ἴατρον τῶν Νοσοκομείων τοῦ Παρισιῦ καὶ τὸν κ. Ἡρ Ἰωαννίδη, διευθυντὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἀεροπορίας τῆς Ἑλλάδος στὸ Παρίσι, τὸ Club Alpin Suisse ἰπὸ τὸν κ. Daniel Baud—Bovy καὶ μένα τοῦ τμήματος Γενεύης. Παρακάλεσα τὸν Ἀγγλο φίλο μας κ. W. J. Ellison μέλος ἐπίσης τοῦ τμήματος Γενεύης ν' ἀντιπροσωπεύσῃ γιὰ τὸ Alpine Club τὸν ἐξοχώτατο στρατηγὸ G. C. Bruce, τὸν μεγάλου παλαιστὴ τοῦ Ἐβερεστ, πού ἀντίθετες περιστάσεις μᾶς τὸν εἶχαν στερήσει καὶ πού περὶ καλὰ ἀπὸ μένα θὰ ἦταν ἐνδεδειγμένος νὰ προεδρεύσῃ σ' αὐτὸ τὸ Βάπτισμα.

Ὁ πλοίαρχος τοῦ Πολ. Ναυτικοῦ κ. Λεμέστιχας, πού εἶχε ἀποκαλυφθεῖ ἄφοβος ἄλπινιστῆς φτάνοντας πρῶτος στὴν κορυφὴ, ἀνέμιξε πολὺ ψηλὰ τὰ ἑλληνικὰ χρώματα. Μαζε μένοι γύρω στὸ ὑψόμετρο, κουνῶνας ὁ καθένας μας τὴ σημαία τῆς πατρίδας μας, φωνάξαμε ἕνα ρωμαλέο καὶ τριπλὸ ζήτημα πρὸς τιμὴν καθενὸς ἔθνους. Δύο μεγάλοι ἀετοὶ σχεδίαζαν ἀνοιχτὲς καμπύλες στὸν οὐρανὸ τοῦ Διὸς καὶ ὁ ἥλιος πού κατέβαινε πρὸς τὸν ἀτέλειωτο κυματισμὸ τῶν βουνίσσιων ἀλυσσίδων τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας, κάρφωνε κιόλας ἕνα ματωμένο βλέμμα καὶ παραξενευότανε πού ἔβλεπε γιὰ πρώτη φορὰ ἔπειτα ἀπ' τὸ λυκόφως τῶν Θεῶν τόσα νιάτα καὶ τέση χαρὰ πάνω στὴν κορυφὴ τοῦ Πανθέου.

Τὸ βράδυ μᾶς μάζεψε γύρω στὶς φωτιὰς τῆς κατασκήνωσης ἡ ξάστερη νύχτα τύλιγε τὸ ἀπέραντο ἀμφιθέατρο, πού ἀνοίγεται πρὸς τὴ θάλασσα σὰν ἕνα γιγάντιο γ καὶ βρῖσκεται πάνω ἀπ' τὴ γιγάντια σκισμὴ τῆς ἀβύσσου, τὸν Βυθό· ἔπειτα ἡ πανσέληνος φάνηκε στὴν κορυφογραμμὴ τοῦ Λιβαδάκι, τὸ ἀτημέλειο τῆς φῶς πλημμύριζε τὴν κατασκήνωση καὶ ἐρχότανε σ' ἀντίθεση μὲ τὸ κόκκινο τῆς φωτιᾶς. Πάνω ἀπ' ἕνα κύπελλο συμπάνιας ἀνταλάχτηκαν προπόσεις· ὁ γεωλόγος κ. Γεωργαλᾶς τραγοῦδησε τὸ κλέφτικο τραγοῦδι τοῦ Ὀλύμπου, οἱ εὐζωνοὶ χόρευαν, νύχτα ἀξέχαστη... Τέλος ὅλα τυλίχτηκαν στὴν ἀπόλυτη σιωπὴ. Οἱ δώδεκα μικρὲς σκηνὲς στριμωγμένες σὲ στενὸ ὄροπέδιο τῶν Καλυβιῶν προστάτευαν τὸν ὕπνο τῶν θνητῶν πού εἶχανε ζήσει ὄρες ἀξίες τῶν Θεῶν. Καὶ μόνος μέσα σ' αὐτὴ τὴ φοβερὴ μοναξιά μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀπεραντωσύνῃ ὁ σκοπὸς περιμενε τὴν ἀγὴ πού χρωμάτιζε κιόλας, πέρα ἀπ' τὸν ἀσημένιο καθρέφτη τῆς θάλασσας, τὴν κορυφὴ τοῦ Ἀθῶνα.

Θέλησα νὰ θυμίσω αὐτὴ τὴν καθιέρωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀρειβατικοῦ Συνδέσμου γιὰτι εἶνε τὸ σημεῖο πού ἐμφανίστηκε ὁ ἀλπινισμὸς στὴν Ἑλλάδα. Ὡς αὐτὴν τὴν ἡμέρα τὴν ἀπόλαυση τοῦ βουνοῦ τὴν καταλάβαιναν καὶ τὴν δοκίμαζαν στὴν Ἑλλάδα λίγες μόνο προσωπικότητες μνημένες ἀπὸ διαμονὲς τους στὴν Ἑλβετία.

Ὁ Ὀδοιπορικὸς Σύνδεσμος, δηλαδὴ σύλλογος τῶν ὁδοιπόρων, δὲν εἶχε ἰδρυθεῖ μὲ σκοπὸ τίς ἀναβάσεις ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐξερευνήσῃ τὴ χώρα μὲ πεζοπορικὲς διαδρομὲς. Ἡ Ε. Α. Π. Α. ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά εἶχε ἰδρυθεῖ ἀπὸ αὐτοκινητιστὲς. Ὅσο γιὰ τὸν Ὀρειβατικὸ Σύνδεσμο δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη.

Οἱ πληθυσμοὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἦταν ἐντελῶς ἀνίκανοὶ νὰ καταλάβουν τὸ παράξενο

πάθος τῶν ξένων ἀλπινιστῶν καὶ γι' αὐτὸ οἱ ὄρειβάται δοκίμαζαν μεγάλες δυσκολίες στὰ ταξείδια τους. Ὁ διαπρεπὴς πρόην Πρόεδρος τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρίας Sir Douglas W. Freshfield μοῦ ἔγραφε γιὰ τὸ σχέδιο τῆς ἀνάβασης τοῦ Ὀλύμπου. «Ὅσο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ὄρειβασίας στὴν Ἑλλάδα τίποτα δὲν ἔχει γίνει ἀκόμα. Ἀναγκάστηκα κάποτε νὰ ὀδηγήσω τὸν ὀδηγό μου σιὸν Ταῦγετο. Ἐτρεμε ὑπερβολικὰ γιὰ νὰ μπορῆ νὰ περπατᾷ στὸ χιόνι κι' ἀνιγκάστηκα νὰ τοῦ ἀνοίγω βήματα».

Στὰ 1913 ὁ κυνηγὸς ἀγριοκάτσικων Κάκαλος εἶχε συγκατατεθεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὸ δαίδαλο τῶν δειράδων τοῦ Ὀλύμπου, δὲν ἤθελε ὅμως τίποτα νὰ κουβαλήσῃ οὔτε ἓνα κόν-

τακ καὶ ὅσο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ μᾶς κουβαλοῦσαν τὰ πράγματ᾽α μᾶς ἀρνήθησαν ζωη-
ρότατα νὰ μᾶς ἀκολουθήσουν στίς ἀπότομες πλαγιές ..

Στὰ 1919, στὴ δεύτερη μας ἀνάβαση, δὲν εἶχαμε οὔτε τὸν Κάκαλο κι' ἀναγκαστήκαμε
ὁ Βαυδ—Βονγ καὶ ὁ γυιός του 'Ερρίκος ν' ἀνέβουμε τὴν κορυφογραμμὴ καὶ τὴν μεγάλη
κορφὴ χωρὶς φορεῖς. Εἶχαν ἀρνηθῆ νὰ μᾶς ἀκολουθήσουν πέρα ἀπ' τὴν ὁμαλὴ ράχη τοῦ

Σκολιού όπου ανεβαίνουν και μουλάρια Τρέμονας από αγωνία μείνανε γονατιστοί παρακαλώντας την Παναγιά όσο μάς βλέπεν· να σκαρφαλόσουμε πάνω σ' αυτές τις ήλιγγιώδεις άβύσσους και το βράδυ στην επιστροφή μας ή χασρά τους, πού μάς ξανάιδαν να επιστρέφουμε γεροί και σωσμένοι απ' την πρωτίκουστη αυτή περιπέτεια ήταν τόση μου μάς άγκάλιαζαν και μάς φιλούσαν. Κι' όμως αυτοί οί τραχιοί βουνήσιοι ήτανε δυναοί και πολύ λίγο προδιατεθειμένοι για αισθηματικές διαχύσεις, ένας απ' αυτούς ήτανε μέλος της συμμορίας πού στά 1911 είχε σκοτώσει τους τούρκους χωροφύλακες του μηχανικού Richter σε μια ενέδρα στο Κοκκινοπλό.

Αυτή ήταν ως αυτά τα τελευταία χρόνια ή νοοτροπία του έλληνικού λαού σχετικά με τον άλπινισμό. Δηλαδή ή νοοτροπία των Έλβετών και των κατοίκων της Σαβοΐας στα τέλη του 18ου αιώνα.

Έκείνος πού θα έπρότεινε την εποχή εκείνη να σκαρφαλώσουν για γούστο σε ψηλές κορφές και να περιδιαβάσουν πάνω από άβύσσους θα χαρακτηριζότανε για επικίνδυνος τρελλός. Κανενός δε θα περνούσε απ' το κεφάλι να κάνη περιπάτους σ' αυτούς τους έρημους, φριχτούς και άπάνθρωπους παγετώνες, κανείς δέν καταλάβαινε τή τρομερή όμορφιά.

Χρειάστηκε ή θαραλλέα πρωτοβουλία ενός Saussure σπρωγμένου απ' το έπιστημονικό πνεύμα για να γίνη το βουνό της μόδας κι' άκόμα μισός αιώνας κύλησε ως την ίδρυση του άγγλικού Alpine Club και του πρώτου τμήματος του Club Alpin Suisse στη Γενεύη.

Στην Ελλάδα τα πράγματα θα πάνε πειό γρήγορα!

Αν ή μεγάλη μάζα του πληθυσμού άγνοεί το φιλαθλητικό πάθος του άλπινισμού, όμως μια μεγάλη μεταμόρφωση έτοιμάζεται στα βαθειά στρώματα και τουτο απ' τις νέες γενεές. Χάρη στην έπιτυχημένη πρωτοβουλία του κ. Κωνσταντίνου Μελά ο προσκοπισμός πού μπήκε στην Ελλάδα αναπτύχθηκε άμέσως και κεραυνοβόλα. Υπάρχουν, φαίνεται πρόσκοποι σε όλες τις κωμοπόλεις και χωριά, άκόμη και στην Κρήτη. Να ή μαγιά πού σε μερικά χρόνια θα μεταβληθ ήν γενική νοοτροπία. Ο πρόσκοπος είναι απ' αυτό τον όρισμό του ένας έξερευνητής των μυστηρίων του δάσους και του βουνού. Πολύ γρήγορα θα νιώση το πθος για την κατασκήνωση και την περιπετειώδη ζωή του υπαίθρου. Ποιός καλύτερα απ' αυτόν θα ήτανε προωρισμένος να χρησιμεύση για πρωτοπόρος του άλπινισμού; Λοιπόν ο άλπινισμός αν και ίκανοποιείται με λίγο ή με τίποτε στο ζήτημα της τροφής και της στέγης προκαλεί τή βελτίωση με τον έρχομό του. Η άνάγκη δημιουργεί τ' όργανο. Σε μερικά χρόνια οί πρόσκοποι, όρειβάτες πιά θα όρίζουν τις άλλαγές και τις εύκολίες πού ζητούν και οί ποιό άπαιτητικοί τουρίστες.

Το μονοπάτι θα μορφωθ ή και θα γίνη δρόμος, το άθλιο χάνι θα μεταβληθ ή σε άνοιχτόκαρδο πανδοχείο κι' έπειτα σε ξενοδοχείο. Ο ντόπιος θα καταλάβη τα όφελήματα του καλού φαγητού και της καλής στέγης. Ο πρώην έλλην πρόσκοπος θα είναι σε όλα έτοιμος να όδηγήση τον ξένο. Δέ θα βρίσκουμε πιά καλούς ανθρώπους να μάς ρωτάνε, όπως εκείνος ε έμπορος της Θεσσαλονίκης.

Μά τι διάλογο πάτε να κάμετε μ' όλη αυτή τή συμμορία πάνω στον Όλυμπο, τι θέλετε να έκμεταλλευθ ήτε;

Τίποτα, άναιβαίνουμε για εύχαρίστηση.

— Απομακρύνεται δύσπιστος κλείνοντας το μάτι.

Κ' όμως στο Λιτόχωρο το πέρασμά μας ξύπνησε τα μυαλά, αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι πρόκειται για έκμετάλλευση όχι ψηλά αλλά χαμηλά, συζητούν στην άγορά, ψιθυρίζουν την παραμυθένια τύχη ενός Chamoniix. Ο κυνηγός μας των άγριοκάτσικων έχει γίνει ο μέγας άνήρ της κωμόπολης, πιά έπειτα θα έχη το άγαλμά του όπως ο Balmat. Στα 1913 μάς έλεγε:

«Ν' άναιβω στον Μύτικα; Όχι, όχι, ο άνθρωπος δέν μπορεί μόνο ο άετός»

Σήμερα μάς έπιδεικνύει το έπισκεπτήριό του.

Χρϊστος Κάκαλος, όδηγός Όλύμπου, κι' αυτή ή λεπτομέρεια τα λέει όλα.

Ξαναδιαβάζοντας τις πάρα πάνω γραμμές, πού γράφτηκαν τον Φεβρουάριο του 1928, είμαι γεμάτος ένθουσιασμό για την γρήγορη άνάπτυξη του Έλληνικού Όρειβατικού Συν-

δέσμου, πού εἶχαμε γιορτάσει τὸ βάπτισμά του στὴν πιὸ ψηλὴ κορυφὴ τῆς Ἑλλάδος.

Σὲ πέντε χρόνια, κοντὰ εἴκοσι τμήματα, ἕνας σεβαστὸς ἀριθμὸς μελῶν πού αὐξάνει ἀδιάκοτα, ἔξη καταφύγια σ'ὰ κυριώτερα βουνά, εἶναι ἕνα φαινόμενο πού ξεπερνάει πολὺ ὅλες τὶς προβλέψεις.

«Στὴν Ἑλλάδα τὰ πράγματα θὰ πᾶνε πιὸ γρήγορα» ἔλεγα τότε καὶ σκεφτόμουν τὸν μισὸν αἰῶνα πού χρειάστηκε γιὰ νὰ ὠριμάσει ἀρνὰ ἡ ἰδέα τοῦ Αἰγίπε Club καὶ τοῦ τμήματος Γενεύης τοῦ C. A. S. μετὰ τὴν ἀποκάλυψη τῶν βουνῶν ἀπὸ τὸν Horace Bénédict de Saussure καὶ τοὺς συγχρόνους του, τοὺς πρωτεργάτας τοῦ ἀλπινισμοῦ

Νὰ βέβαια μιὰ λαμπρὴ ἀπόδειξη τῆς ἀκατανίκητης δύναμης τῶν ὠραίων ιδεῶν καὶ μιὰ ἐνθάρρυνση γιὰ νὰ προτείνονται ἀδιάκοπα αὐτὲς πού εἶναι σωστὲς καὶ εὐγενεῖς. Γι' αὐτὸ δὲ θὰ τελειώσω αὐτὸ τὸ ἄρθρο χωρὶς νὰ μιλήσω ἀκόμη μιὰ φορὰ γιὰ χάρι τοῦ Ἐθνικοῦ Πάρκου τῆς Ἑλλάδος.

Στὸ βιβλιαράκι πού ἀναφέρθηκα πιὸ πάνω «ὁ Τουρισμὸς στὴν Ἑλλάδα», περιέγραψα τὶς παραμυθένιες ὁμορφιὲς ὅλης τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐπέμεινα στὴν ἄμεση ἀνάγκη μιᾶς προληπτικῆς νομοθεσίας πού θὰ ἔσωζε τὴν περιοχὴ αὐτὴ ἀπὸ τὶς καταστροφὲς πού τὴν ἀπειλοῦσαν.

Ἡ κοιλάδα τῶν Τεμπῶν σώθηκε, ἔλεγα, χάρι στὴ θαυμαστὴ στοργικὴ φροντίδα τοῦ κ. Georges Bégaud, τοῦ μηχανικοῦ ἐκείνου, πού παρὰ τὶς μεγάλες δυσκολίες πέρασε τὴ γραμμὴ Πειραιᾶ — Θεσσαλονίκης ἀπ' τὴν ἀριστερὴ ὄχθη γιὰ νὰ προφυλάξῃ τὶς φυσικὲς καλλονὲς τῆς δεξιᾶς.

Ἄλλοίμονο ! μοῦ ἔμελε νὰ διαπιστώσω ὅτι ὁ θαυμάσιος διάκοσμος τῶν Τεμπῶν ἔχει ἀρχίσει μ' ὅλα ταῦτα νὰ ἐξαφανίζεται. Μάταια θὰ γυρεύατε τὴν εἰκόνα, πού δημοσιεύεται στὴν ἀντικρινὴ σελίδα πού εἶχα ὀνομάσει «τὸ λουτρὸ τοῦ φαύνου».

Μὲ μεγάλο κόπο ξαναβρῆκα στὰ 1929 ἀπ' αὐτὸ τὸ θαῦμα τῆς φύσης τὸ δέντρο ξεραμένο μέσα σὲ μιὰ πετρώδη χέρση περιοχὴ. Λοιπὸν αὐτὴ ἡ φωτογραφίσι, γνωστὴ σ' ὅλο τὸν κόσμον, εἶναι ἀπὸ κείνες πού τὸ περισσότερο ἐκκλήττουν τὸν ξένο. Πόσες φορὲς δὲν ἄκουσα νὰ λένε: — Πῶς; ἔχει ἡ Ἑλλάδα τέτοιους παράδεισους πρασινάδας καὶ νερῶν; Ἐγὼ νόμιζα πῶς δὲ βλέπει κανεὶς παρὰ πέτρες!

Νὰ τώρα οἱ συνέπειες. Ὁ ταξειδιώτης πού ἀποβιβάζεται στὰ Τέμπη μάταια γυρεύει νὰ βρῆ τὸ λουτρὸ τοῦ φαύνου καὶ φεύγοντας ἀπ' τὴν θλιβερὴ στέππα τινάζει τὴν οὐκὴ τῶν παπουτσιῶν του συμπεραίνοντας: ὁ Boissonnas εἶναι ἕνας σαχλὸς χωρατατζῆς!

Ἀφίνοντας κατὰ μέρος τ' ἀστεῖα, τί περιμένετε, ὦ φίλοι Ἕλληνες, γιὰ νὰ προφυλάξετε τὴν πατρικὴ σας κληρονομία!